

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi

Cilt 8 Sayı 2 Mayıs 2023

ISSN 2458-9799

dergipark.org.tr/ikcusbfd

ŞİKRİ-2023

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

ONURSAL KONUK EDITÖRDEN	xi
GRAFİK TASARIM EDITÖRÜNDEN	xv
EDITÖRDEN	xix
ARAŞTIRMA MAKALELERİ	
Genel Konular	
Effect of the Marital Adjustment on the Prevalence of Postpartum Depression in Fathers	237-242
Babalarda Evlilik Uyumunun Doğum Sonrası Depresyon Yaygınlığına Etkisi Saadet <i>BOYBAY KOYUNCU</i>	
Adölesanlarda İnternet Bağımlılığının Yeme Davranışları, Obezite ve Uyku Kalitesi Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi	243-249
Evaluation of the Effect of Internet Addiction on Eating Behaviors, Obesity and Sleep Quality in Adolescents Nilgün <i>SEREMET KÜRKLÜ</i> , Caner <i>ÖZYILDIRIM</i> , Merve Şeyda <i>KARAÇİL ERMUMCU</i> , Gülen <i>SUNA</i> , Hülya <i>KAMARLI ALTUN</i>	
İlaç Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Hemşirelik Alışkanlıkları	251-256
Evaluation of Medicine Implementation: Nursing Habits Saliha <i>KOÇ ASLAN</i> , Gülay <i>GÖÇMEN AVCI</i> , Zübeyde <i>ÖZEL</i> , Tahsin Mert <i>KURALAY</i>	
Hemşirelerin Basınç Yaralanmasına Yönelik Bilgi Düzeyleri	257-263
Knowledge Levels of Nurses on Pressure Injury Emine <i>SEZGÜNSAY</i> , Tülay <i>BAŞAK</i> , Nazife <i>ŞIVGIN</i> , Sinan <i>ÖKSÜZ</i>	
Omuz İmpingement Sendromlu Bireylerde Post İzometrik Relaksasyon Tekniğinin Omuz Normal Eklem Hareket Açıklığı Üzerine Etkisi	265-271
The Effect of Post Isometric Relaxation Technique on Normal Joint Movement in Individuals with Shoulder Impingement Syndrome Damla <i>YÜZGEÇ</i>	
Acil Serviste Çalışan Hemşirelere Verilen Adli Vakalarda Bilgi ve Uygulamalarına Yönelik Eğitimin Etkisinin Belirlenmesi	273-280
Determining the Effect of Training on the Knowledge and Its Applications in Forensic Cases Given to Nurses Working in Emergency Department Huriye <i>KIRMIZIGÜL</i> , Burak <i>TAŞTEKİN</i> , Habibe Selmin <i>ÖZENSOY</i> , Yavuz <i>HEKİMOĞLU</i>	
Investigating the Relationship of Age, Gender, and Lateralization with Elbow Joint Proprioception	281-284
Yaş, Cinsiyet ve Lateralizasyonun Dirsek Eklem Proprioepsyonu ile İlişkisinin İncelenmesi Kevser <i>ŞEVİK KAÇMAZ</i> , Bayram <i>ÜNVER</i>	
Factors Affectin Perception of Insufficient Milk in Primiparous Mothers: A Cross-Sectional Study	285-289
Primipar Annelerde Yetersiz Süt Algısını Etkileyen Faktörler: Kesitsel Bir Çalışma Ayşenur <i>TURAN</i> , Fatma Şule <i>BİLGİÇ</i> , Gülçin <i>BOZKURT</i>	
The Relationship of Adherence to the Mediterranean Diet, Dietary Inflammatory Index and Nutrient Intake in University Students: A Cross-Sectional Study	291-297
Üniversite Öğrencilerinde Akdeniz Diyetine Uyumun Diyet İnflamatuvar İndeksi ve Besin Alımı ile İlişkisi: Kesitsel Bir Çalışma Müge <i>ARSLAN</i> , Nurcan <i>YABANCI AYHAN</i> , Hatice <i>COLAK</i> , Esra Tansu <i>SARIYER</i> , Ekin <i>CEVİK</i>	
Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Takip Edilen Preterm Bebeklerin Retrospektif Olarak Değerlendirilmesi	299-305
Retrospective Evaluation of Preterm Babies Followed Up in a Neonatal Intensive Care Unit Özlem <i>BOZBUĞA</i> , Zehra <i>ÇALIŞKAN</i>	
Hemşirelik Öğrencilerinde Sosyal Görünüş Kaygısı ve Yeme Farkındalığı	307-315
Social Appearance Anxiety and Mindful Eating in Nursing Students Hatice <i>BAŞKALE</i> , Bengü <i>ÇETİNKAYA</i> , Ümran <i>DEMİRAL</i>	

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Hemşirelik Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri, Algılanan Stres ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi	317-325
Investigation of Nursing Students' Views on Distance Education, Perceived Stress and Burnout Levels Akgün YEŞİLTEPE, Sevda ARSLAN ŞEKER	
Hemşirelik Lisans Öğrencileri İçin Fiziksel Muayenede Algılanan Öz Yeterlik Ölçeği'nin Türkçe Geçerlik ve Güvenirliliği	327-335
Validity and Reliability of Turkish Version of the Physical Examination Perceived Self Efficacy Instrument for Undergraduate Nursing Students Hediye UTLİ, Mahmut DİNÇ, Ahmet BÜTÜN	
Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Çalışan Hemşirelerin Gelişimsel Destek Yetkinlik Durumlarının İncelenmesi	337-342
Investigation of Developmental Support Competency Status of Nurses Working in Neonatal Intensive Care Unit Sibel Serap CEYLAN, Ayşe KAHRAMAN	
Evaluation of Psychological Symptom Differences Between Disabled and Non-Disabled Individuals	343-353
Engelli Olan Bireylerle Engelli Olmayan Bireyler Arasındaki Psikolojik Semptom Farklılıklarının Değerlendirilmesi İlknur UZ, Hüseyin ÜNÜBOL, Gökben HIZLI SAYAR	
Evaluation of Compliance of Clinical Nutrition Practices in with ESPEN Guidelines in Turkey	355-363
Türkiye'deki Klinik Nutrisyon Uygulamalarının ve ESPEN Rehberlerine Uyumunun Değerlendirilmesi Sema ÇALAPKORUR, Hilal TOKLU BALOĞLU	
Family Needs in Intensive Care: Comparison of Family-Nurse Perceptions	365-371
Yoğun Bakımda Aile Gereksinimleri: Aile - Hemşire Algılarının Karşılaştırılması Dilek SARI, Ayşe SAN TURGAY, Ayşe AKBİYİK, Gül Özlem YILDIRIM	
Ameliyathane Hemşirelerinin Etik Duyarlılıklarının İncelenmesi	373-379
Investigation of Ethical Sensitivity of Operating Room Nurses Gül Özlem YILDIRIM, Dilek SARI, Hatice ERDEM ÖNDER, Gül Güneş AKTAN	
İrritabl Bağırsak Sendromlu Bireylerin Beslenme ve Yaşam Kaliteleri: Niteliksel Araştırma Örneği	381-386
Nutrition and Quality of Life of Individuals with Irritable Bowel Syndrome: A Qualitative Study Example Nazlı Nur ASLAN ÇİN, Kezban ŞAHİN, Hülya YARDIMCI	
Palyatif Bakım Hastalarına Bakım Verenlerin Spiritüel İyi Oluş ve Depresyon Düzeylerinin Bakım Yüklerine Etkisi	387-393
The Effect of Spiritual Well-Being and Depression Levels of Caregivers of Palliative Care Patients on Care Burden Ayşe DURACAK, Dilek ÖZMEN	
Özel Konu: Afetlerde Sağlık Hizmetleri	
Comparison of Adverse Effects of BioNTech mRNA and Sinovac Vaccines in Adults in Turkey	395-400
Türkiye'deki Yetişkinlerde BioNTech mRNA ve Sinovac Aşılarının Olumsuz Etkilerinin Karşılaştırılması Sevil YILMAZ, Perihan ÇETİN, Leyla KHORSHID, Duygu BAYRAKTAR	
Evaluation of Changes in Dietary Habits of Healthcare Professionals during COVID-19	401-409
COVID-19 Pandemi Sürecinde Sağlık Çalışanlarının Beslenme Alışkanlıklarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi Gülşah KANER, Gamze ÇALIK, Gamze YURTDAŞ DEPBOYLU, Emre Can ACAR	
"COVID-19'lu Olmak" Nitel Bir Araştırma: Deneyimler, İhtiyaçlar, Öneriler	411-419
"Being COVID-19" A Qualitative Study: Experiences, Needs, Recommendations Melike TEKİNDAL, Gülseren PAMUK, Medine ÇETİN ERDEN, Burak ERDEN, Banu KARACA, Mustafa Agah TEKİNDAL	
Salgın Sürecinde Çocuk Acil Servise Zehirlenme ile Başvuran Çocukların Özelliklerinin Değerlendirilmesi: Retrospektif Bir Çalışma	421-427
Evaluation of Characteristics of Children Admitted to Pediatric Emergency Department with Poisoning During the Epidemic Process: A Retrospective Study Kübra AYDIN, Zeynep ERKUT	

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

The Compliance of Nurses with Isolation Precautions During the Pandemic and the Effect of COVID-19 Fear and Anxiety: An Observational and Descriptive Study	429-437
Hemşirelerin Pandemi Sırasında İzolasyon Önlemlerine Uyumu ile COVID-19 Korku ve Kaygısına Etkisi: Gözlemsel ve Tanımlayıcı Bir Çalışma Arife ŞANLIALP ZEYREK, Sümeyye ARSLAN, Özlem FİDAN, Tuğba MUTLULUK	
Parents' Views of the Impact of the COVID-19 Pandemic on Generation Alpha: A Descriptive Study	439-448
COVID-19 Pandemisinin Alfa Kuşağı Üzerindeki Etkisine İlişkin Ebeveyn Görüşleri: Tanımlayıcı Çalışma Vildan APAYDIN CIRIK, Bahar AKSOY	
Bireylerin COVID-19'a Yönelik Yaşadığı Korku ile E-Sağlık Okuryazarlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	449-459
Examination of the Relationship Between Individuals Fear of COVID-19 and E-Health Literacy Seval AĞAÇDİKEN ALKAN, Neslihan DUMAN KIRMACI	
Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan ve Örgün Eğitime İlişkin Görüşleri: Bir Odak Grup Çalışması	461-470
University Students' Views on Distance and Formal Education: A Focus Group Study Deniz ARICI	
COVID-19 Pandemisinde Ankilozan Spondilit Hastalarında Stres, Anksiyete, Depresyon ve Uyku Kalitesinin İncelenmesi	471-475
Investigation of Stress, Anxiety, Depression and Sleep Quality in Patients with Ankylosing Spondylitis during the COVID-19 Pandemic Yasemin ACAR, Nursen İLÇİN, İsmail SARI	
Afet Hemşireliği Alanında Son 10 Yılda Yapılan Araştırmalar: Bibliyometrik Bir Analiz	477-487
Researches in Disaster Nursing in the Last 10 Years: A Bibliometric Analysis Yurdağül ERDEM, Kamile KIRCA, Sevinç POLAT	
Deprem Sonrası Salgın Oluşturma Potansiyeline Sahip Enfeksiyon Hastalıklarının Belirlenmesi	489-499
Identification of Infectious Diseases that Have the Potential to Cause Epidemics After an Earthquake Ayşe AKBIYIK, Mustafa Agah TEKİNDAL	
COVID-19 Pandemisi Sürecinde İntörn Hemşirelerin Eğitim Süreçleri ve Kariyer Planlamalarına Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi	501-508
Evaluation of Intern Nurses' Views on Education Processes and Career Planning During the COVID-19 Pandemic Process Vacide AŞIK ÖZDEMİR, Ayten YILMAZ YAVUZ, Özlem AKIN	
Hemşirelik Öğrencilerinin Afete Müdahalede Öz Yeterliliklerinin Belirlenmesi	509-514
Determination of Nursing Students' Self-Efficacy in Disaster Response Aynur UYSAL TORAMAN, Ebru KONAL KORKMAZ	
SİSTEMATİK DERLEMELER	
Genel Konular	
Türkiye'de Doğum Sonu Dönemde Spritüel Bakım ve Uygulamalara Yönelik Yapılan Çalışmaların İncelenmesi: Sistemik Derleme	515-526
Investigation of Studies on Spiritual Care and Practices in the Postpartum Period in Turkey: A Systematic Review Rukiye DEMİR, Resmiye KAYA ODABAŞ, Ayten TAŞPINAR	
Türkiye'de Gestasyonal Diyabetle İlgili Hemşirelik Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi: Sistemik Derleme	527-535
Analysis of Nursing Graduate Theses Related to Gestational Diabetes in Turkey: A Systematic Review Gül DURAL, Nurdilan ŞENER	
Özel Konu: Afetlerde Sağlık Hizmetleri	
Çocuklarda Deprem Sonrası Rehabilitasyon Çalışmalarının Bibliyografik Analiz Yöntemiyle İncelenmesi: Sistemik Derleme	537-543
Investigation of Post-Earthquake Rehabilitation Studies in Children by Bibliographic Analysis Method: A Systematic Review Kevser ŞEVİK KAÇMAZ, Cihangir KAÇMAZ	

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Fizyoterapistlerin Afet Konusundaki Eğitimleri ve Afetlerde Fizyoterapinin Yeri Disaster Training of Physiotherapists and the Role of Physiotherapy in Disasters Dilek BAYRAKTAR	545-550
DERLEMELER Genel Konular	
Kanser Tanısı Alan Kadınlarda Fertilitenin Korunması ve Hemşirenin Rolü Preservation of Fertility in Women Diagnosed with Cancer and the Role of the Nurse Ruken YAĞIZ ALTINTAŞ, Oya KAVLAK	551-555
Migren Yönetiminde Güncel Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Yaklaşımlarının Etkileri Effects of Current Physiotherapy and Rehabilitation Approaches in Migraine Management Elif Sena DÜŞGÜN, Şeyda TOPRAK ÇELENAY	557-565
Kırılganlık Sendromu ve Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı ile İlişkisi Frailty Syndrome and Its Relationship with Chronic Obstructive Pulmonary Disease Canan BOZKURT, Yasemin YILDIRIM	567-574
Kronik Hastalıklarda Bakım Bağımlılığı ile İlgili Literatürün Gözden Geçirilmesi A Review of Literature in Care Dependency in Chronic Diseases Gülendam HAKVERDİOĞLU YÖNT	575-578
Yaşlanmayla İlişkili Ürolojik Sorunların Yönetimi ve Hemşirelik Bakımı Management and Nursing Care of Urological Problems Associated with Elderly Sevgi ÇOLAK, Özlem BİLİK, Fatma VURAL	579-584
Sağlık Kurumlarında Gıda Atıkları ve Sürdürülebilirliğin Boyutları Dimensions of Food Waste and Sustainability in Health Institutions Deniz ÇATAR, Nilsu DURAL, Rümeyza SERİN, İrem OLCAY EMİNSOY	585-592
Değişen Dünyada Yaşlılık Aging in a Changing World Mehmet Muzaffer KAHVEÇİ, Emine Neşe YENİÇERİ	593-599
Yaşlılarda Yalnızlık ve Ölüm Korkusunun Yaşam Kalitesiyle İlişkisi The Relationship of Loneliness and Fear of Death in the Elderly and Quality of Life Fatmanur YANARTAŞ, Nimet ATEŞ, Türkinaz AŞTI	601-606
Özel Konu: Afetlerde Sağlık Hizmetleri	
Depremlerden Sonra Sık Görülen Ortopedik Yaralanmalar ve Fizyoterapi ve Rehabilitasyon İhtiyaçları Common Orthopaedic Injuries and Physiotherapy and Rehabilitation Needs Following Earthquakes Müge KIRMIZI, Hilal UZUNLAR, Sevtap GÜNAY UÇURUM	607-612
Afetlerde Veteriner Hizmetleri Veterinary Services in Disasters Mümin Alper ERDOĞAN	613-622
Depreme Bağlı Toraks Travmalarında Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Yaklaşımları Physiotherapy and Rehabilitation Approaches in Earthquake-Related Thoracic Traumas Melissa KÖPRÜLÜOĞLU, Büşra TURGUT, Elvan FELEKOĞLU, İlknur NAZ GÜRŞAN	623-628
Post-Earthquake Spinal Cord Injury: Role of Physiotherapy and Rehabilitation Deprem Sonrası Omurilik Yaralanması: Fizyoterapi ve Rehabilitasyonun Rolü Turhan KAHRAMAN	629-634
Depremle İlişkili Rabdomiyaliz Geçiren Hastada Ampute Rehabilitasyonu Amputee Rehabilitation in a Patient with Earthquake-Associated Rhabdomyolysis Kevser ŞEVİK KAÇMAZ, Kaya POLAT, Sevtap GÜNAY UÇURUM	635-640

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Afetlerde Kronik Hastalık Yönetimi Chronic Disease Management in Disasters Funda <i>SOFULU</i> , Berna Nilgün <i>ÖZGÜR SOY URAN</i> , Elif <i>ÜNSAL AVDAL</i> , Yasemin <i>TOKEM</i>	641-645
Telerehabilitation: A Promising Solution for Post-Earthquake Rehabilitation Telerehabilitasyon: Deprem Sonrası Rehabilitasyon İçin Umud Vadeden Bir Çözüm Yusuf <i>EMÜK</i> , Zuhâl <i>ABASIYANIK</i> , Turhan <i>KAHRAMAN</i>	647-651
Afetlerde Geriatrik Yaklaşım Geriatric Approach in Disasters Beliz <i>AÇKIN</i> , Yasemin <i>TOKEM</i>	653-659
Afetlerde Arama- Kurtarma ve Ceset Arama Köpekleri Search and Rescue and Stiff Search Dogs in Disasters Gültekin <i>YILDIZ</i>	661-667
Afet Sonrası Görülebilecek Klinik Semptomlara Yönelik Beslenme Önerileri Nutritional Recommendations for Post-Disaster Clinical Symptoms Çağla <i>AYER</i> , Buse <i>BAKIR</i> , Gamze <i>ÇALIK</i> , Gamze <i>YURTDAŞ DEPBOYLU</i> , Tuba <i>YALÇIN</i> , Gülşah <i>KANER</i>	669-674
Afet Yönetiminde Güçlü Çözüm Ortağı: Beslenme Hizmetlerinde Diyetisyenler A Strong Solution Partner in Disaster Management: Dietitians in Nutrition Services Dilek <i>ONGAN</i> , Hafize Özge <i>GÖRÜNMEZOĞLU</i> , Yasemin <i>KARAAĞAÇ</i> , Ayşe Nur <i>SONGÜR BOZDAĞ</i>	675-683
Deprem Sonrası Sirkadiyen Ritim ve Uyku-Uyanıklık Bozuklukları ile Baş Etmede Fiziksel Aktivite ve Egzersiz Yaklaşımları Physical Activity and Exercise Approaches in Coping with Postearthquake Circadian Rhythm and Sleep-Wake Disorders İrem <i>TAMER</i> , Umut Ziya <i>KOÇAK</i> , Damla <i>KARABAY</i> , Derya <i>ÖZER KAYA</i>	685-690
COVID-19 Pandemisinin Sağlık Çalışanlarının Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri The Effects of the COVID-19 Pandemic on the Mental Health of Healthcare Workers Elmas Merve <i>MALAS</i> , Selma <i>ARIKAN</i>	691-697
Doğal Afetler Sonrası Stres Bozukluğuna Eşlik Eden Ruminasyonun Fizyolojik Etkileri ve Mücadelede Egzersiz Yaklaşımları: Geleneksel Derleme Physiological Effects of Rumination Accompanying Post-Natural Disaster Stress Disorder and Exercise Approaches in Intervention: A Traditional Review Orhan <i>ÖZTÜRK</i> , Umut Ziya <i>KOÇAK</i> , Merve <i>KURT</i> , Derya <i>ÖZER KAYA</i>	699-703
Fantom Deprem Hissi – Büyük Depremler Sonrasında Denge ve Vestibüler Etkilenimler Phantom Earthquake Phantom Earthquake Sensation - Equilibrium and Vestibular Effects After Large Earthquakes Faruk <i>TANIK</i> , Derya <i>ÖZER KAYA</i>	705-709
Afetlerde Çevre Sağlığı Environmental Health in Disasters Feyza <i>DERELİ</i> , Belgin <i>YILDIRIM</i>	711-716
Afetlerde Kimliklendirme ve Genetik Yaklaşımlar Forensic Identification in Disasters and Genetic Approaches Aslı <i>SUBAŞIOĞLU</i>	717-720
Afetlerde İlk Yardım First Aid in Disasters Arife <i>ERDOĞA</i>	721-728
Mevsimlik Tarımda Çalışan Çocuklara Yönelik Afetlerde Sosyal Hizmet Social Work Intervention in Disasters for Children Working in Seasonal Agriculture Ferman <i>ERİM</i>	729-734

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Afetlerde Eczacılık Hizmetleri Pharmacy Services in Disasters Hüseyin İSTANBULLU, Ezgi TURUNÇ ÖZOĞLU	735-739
Afetlerle Tetiklenen Belirsizlik ve Stres Sürecinin Nöroanatomi ve Kontrolü Neuroanatomy and Control of the Uncertainty and Stress Process Triggered by Disasters Merve KESKİN, Derya ÖZER KAYA	741-747
Büyük Felaket: Afet Hemşireliği ve Afet Farkındalığı The Great Disaster: Disaster Nursing and Disaster Awareness Buse YILDIRIM, Berna Nilgün ÖZGÜR SOY URAN	749-754
Yeniden Yaşama Sarılmak: Deprem Sonucu Gelişen Travma Sonrası Stres Bozukluğu Yönetiminde Temel Beden Farkındalık Terapisi Embracing Life Again: Basic Body Awareness Therapy in the Management of Post-Traumatic Stress Disorder Due to Earthquake Tuğçe Şirin KORUCU, Derya ÖZER KAYA	755-761
Felaket Kurbanlarının Kimliklendirilmesi Disaster Victims' Identification Müge AĞIR, İsmail Hamit HANCI	763-769
Afetlerde Güvenlik Security in Disasters Yasin YILDIZ, Büşra YILDIZ	771-774
Doğal Afetlerde Anne Sütü ile Beslemenin Sürdürülmesi Preservation of Breast Milk During Natural Disasters Gülay MANAV, Gonca KARAYAGİZ MUSLU	775-778
Afetlere Müdahalede Sosyal Hizmetin Çok Boyutlu Rolü The Multidimensional Role of Social Work in Disaster Response Esra KILIÇ CEYHAN	779-786
Disasters and Migration: Kahramanmaraş Earthquakes Afetler ve Göç: Kahramanmaraş Depremleri Alp ASLAN	787-789
Afetlerde Reaksiyon Hastaneleri Reaction Hospitals in Disasters Ethem GANİGİL	791-793
Depreme Hazırlar mı? Özel Gereksinimli Bireylerin Deprem Anında Güvenliği Are They Prepared for Earthquake? Safety of Individuals with Special Needs in the Time of Earthquake Burcu PAKALIN, Fulya MERSİN	795-802
Afetler, Sağlık Hukuku ve Diğer Yasal Düzenlemeler Disasters, Health Law and Other Legal Regulations Neval YILMAZ	803-808
Afetlerde Mühendislik Hizmetleri Engineering Services in Disasters İlknur BAKIR ÖZBİLEK	809-816
Deprem Sonrası Psikiyatrik Destek Psychiatric Support After Earthquake Büşra YILDIZ, Ayşe Zeynep AKKOYUN	817-820

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

6 Şubat 2023 Depreminin Afet Yönetim ve Deprem Lojistiği Açısından Değerlendirilmesi Evaluation of 6 February 2023 Earthquake in Terms of Disaster Management and Earthquake Logistics Yusuf Ziya ŞİPAL	821-825
Sosyoloji Afetleri Nasıl Görür? Afet Sosyolojisi Bağlamında Bir Değerlendirme How Does Sociology See Disasters? An Evaluation in the Context of Sociology of Disaster Şükran KOLAY ÇEPNİ, Çiçek Nilso VARLIKLAR DEMİRKAZIK	827-834
Afet Yönetiminde ve Afete Bağlı Yaralanmalarda Fizyoterapistlerin Rol ve Görevleri The Role and Duties of Physiotherapists in Disaster Management and Disaster-Related Injuries Zafer ERDEN, Nazım Tolgahan YILDIZ	835-843
Afet Realitesi Kapsamında İletişim Faktörü Communication Factor within the Scope of Disaster Reality Turan AKKOYUN	845-849
Toksikolojik Afetler Toxicological Disasters Muhammet Fevzi POLAT	851-854
Deprem Gerçeği ve Kadın Sağlığı Üzerine Etkileri The Reality of the Earthquake and Its Effects on Women's Health Serap Selver KİPAY	855-860
Savaş ve Terör Mağduru Bireylerin Yaşadıkları Ruhsal Sorunlar ve Bu Sorunlara Yönelik Uygulamalar Mental Problems Experienced by Individuals Victims of War and Terrorism and Practices for These Problems Arzu DİKİCİ	861-866
OLGU SUNUMLARI	
Akciğer Kanseri Tanılı Olan Hastaya Fonksiyonel Sağlık Örüntülerine Göre Verilen Hemşirelik Bakımı: Olgu Sunumu Nursing Care Given to a Patient with a Diagnosis of Lung Cancer According to Functional Health Patterns: A Case Report Duygu Bediha URGANCI, Eylem TOPBAŞ	867-872
Gebelik: Lenfoma mı, Bebek mi? Bir Olgu Sunumu Pregnancy: Lymphoma or the Baby? A Case Report Yasemin KARACAN, Hicran YILDIZ, Rıdvan AL	873-877
Pelvik Relaksasyon Tanılı Hastanın Gordon'un Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeline Göre Değerlendirilmesi: Olgu Sunumu Evaluation of a Patient Diagnosed with Pelvic Relaxation According to Gordon's Functional Health Patterns Model: A Case Report Asude Aslıhan KARPUZ, Sibel PEKSOY KAYA, Sevil ŞAHİN	879-885

İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ DERGİSİ

Dergi İletişimi

Posta adresi : İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çiğli Ana Yerleşkesi, 35620 Çiğli – İzmir

Web : <http://dergipark.gov.tr/ikcusbfd>

Telefon : 0 232 329 35 35 / 4820 ve 4827

Faks : 0 232 325 33 57

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi yayınıdır.

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, **Academindex** (2022 yılından itibaren), **EBSCO** (2020 yılından itibaren), **ProQuest Central** (2016 yılından itibaren), **ROAD: The Directory of Open Access Scholarly Resources** (2017 yılından itibaren), **World Catalogue of Scientific Journal** (2016 yılından itibaren), **SOBIAD Atıf Dizini** (2016 yılından itibaren), **Türkiye Atıf Dizini** (2021 yılından itibaren), **Google Scholar** (2016 yılından itibaren) veri tabanlarında indekslenmektedir.

ISSN:2458-9799

Sahibi

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi adına
Derya ÖZER KAYA

Konuk Onursal Editör

Saffet KÖSE

Onursal Editör

Bumin Nuri DÜNDAR

Editör

Derya ÖZER KAYA

Bölüm Editörleri (Soyadına göre alfabetik sırayla)

Ayşe AKBİYİK, Hemşirelik

Gözde AKOĞLU, Çocuk Gelişimi

Nuray EGELİOĞLU CETİŞLİ, Hemşirelik

Turhan KAHRAMAN, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon

Melike TEKİNDAL, Sosyal Hizmet

Gülşah KANER TOHTAK, Beslenme ve Diyetetik

Yasemin TOKEM, Hemşirelik

İlknur YEŞİLÇİNAR, Hemşirelik

Medine YILMAZ, Hemşirelik

Yayın Kurulu

Pınar SERÇEKUŞ AK, Pamukkale Üniversitesi

Ayşe AKBİYİK, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Esra ARDAHAN AKGÜL, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Esra AKIN, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Betül AKTAŞ, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Leyla BAYSAN ARABACI, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Melek ARDAHAN, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Elif ÜNSAL AVDAL, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Gül BALTACI, Güven Hastanesi

Deniz BAYRAKTAR, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Murat BEKTAŞ, Dokuz Eylül Üniversitesi

Ayşe BÜYÜKBAYRAM, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Burcu CEYLAN, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Gülay OYUR ÇELİK, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Yayın Kurulu (Devamı)

Betül ÇİÇEK, Erciyes Üniversitesi

Arzu İCAĞASIOĞLU ÇOBAN, Başkent Üniversitesi

Dilek AYAKDAŞ DAĞLI, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Gamze YURTDAŞ DEPBOYLU, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Feyza DERELİ, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Jülide Gülizar YILDIRIM DUMAN, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Ahmet EGE, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Fatma ELİBOL, Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Ferman ERİM, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Melike ERTEM, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Funda GÜMÜŞ, Dicle Üniversitesi

İknur NAZ GÜRŞAN, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Arzu İLÇE, Bolu İzzet Baysal Üniversitesi

Hasibe KADIOĞLU, Marmara Üniversitesi

Damla KARABAY, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Mağfiret KARA KAŞIKÇI, Atatürk Üniversitesi

Umut ZİYA KOÇAK, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Ezgi BELLİKCI KOYU, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Nilgün SEREMET KÜRKÜ, Akdeniz Üniversitesi

Dilek ONGAN, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Simge EVRENOL ÖÇAL, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Yasemin AYHAN ÖNCÜ, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Ekin Dila TOPALOĞLU ÖREN, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Zeynep CANLI ÖZER, Akdeniz Üniversitesi

Beste ÖZGÜVEN ÖZTORNACI, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Orhan ÖZTÜRK, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Hatice YILDIRIM SARI, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Sema SAVCI, Dokuz Eylül Üniversitesi

Guy SIMONEAU, Marquette University

Habibe ŞAHİN, Erciyes Üniversitesi

Fatih ŞAHİN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Deniz ŞANLI, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Figen TURAN, Hacettepe Üniversitesi

Sevtap GÜNAY UÇURUM, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Berna Nilgün ÖZGÜR SOY URAN, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Gülçin UYANIK, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Tuba YALÇIN, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Derya UZELLİ YILMAZ, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ DERGİSİ

Dergi İletişimi

Posta adresi : İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çiğli Ana Yerleşkesi, 35620 Çiğli – İzmir

Web : <http://dergipark.gov.tr/ikcusbfd>

Telefon : 0 232 329 35 35 / 4820 ve 4827

Faks : 0 232 325 33 57

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi yayınıdır.

ISSN:2458-9799

Dergi Sekreteryası

Esra ARDAHAN AKGÜL

Seda ÇETİN AVCI

Buse BAKIR

Ayşe Nur SONGÜR BOZDAĞ

Gamze ÇALIK

Büşra DALFİDAN SAYIN

Gamze YURTDAŞ DEPBOYLU

Feyza DERELİ

Pınar DOĞAN

Elvan FELEKOĞLU

Kevser KAÇMAZ

Damla KARABAY

Gamze KUNDAKÇI

Aybike Betül MARAL

Orhan ÖZTÜRK

Gülşenay TAŞ SOYLU

Sevgi TİKTAŞ

Gülçin UYANIK

Hilal UZUNLAR

Senemhan YILMAZ

Derleme ve Mizanpaj

Sinem ESKİDEMİR

Gülşen IŞIK

Yasemin KARAAĞAÇ

Merve KESKİN

Melissa KÖPRÜLÜOĞLU

Merve KURT

Ece MUTLU SATIL

Birön Onur ÜĞÜT

Duygu YILDIRIM

Derginin Yayınlanması ve Web Sitesi Yönetimi

Çağla AYER

Nagehan EVKAYA

Aybüke Cansu KALKAN

Müge KIRMIZI

Barış SEVEN

Yabancı Dil Danışmanı

Zuhal ABASIYANIK

İsmail AYVAZ

Deniz BAYRAKTAR

Jülide Gülizar YILDIRIM DUMAN

Yusuf EMÜK

Tahir Enes GEDİK

Yabancı Dil Danışmanı (Devamı)

Dilek ONGAN

Devrim Can SARAÇ

Biyoistatistik Danışmanı

Ferhan ELMALI

Medine YILMAZ

Grafik Tasarım Danışmanları

Uğur BAKAN

Fikri SALMAN

İKÇÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi

Editöryal Politikalar

- Odak ve Kapsam
- Hakem Değerlendirme Süreci
- Açık Erişim Politikası

Odak ve Kapsam

İKÇÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi tarafından yılda üç kez yayımlanan multidisipliner, hakemli, süreli bir e-dergidir. İKÇÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi sağlık bilimleri ile ilgili klinik ve deneysel özgün araştırma, derleme, olgu sunumu şeklinde hazırlanan makale türünde güncel çalışmaları ve yayınlanmış yazılara ilişkin değerlendirmeleri içeren editöre mektupları kapsar. Dergi sağlık bilimlerinin tüm alanlarında sağlık profesyonellerine ve diğer araştırmacılara yöneliktir. Dergi; yayınladığı makalelerde, konu ile ilgili etik kurallara ve bilimsel standartlara uygun olma ve ticari kaygı gözetmeme şartını aramaktadır.

Bilimsel Danışma Değerlendirme Süreci

Makale gönderimi ve Bilimsel Danışma Kurulu Üyelerinin değerlendirmeleri DergiPark üzerinden elektronik ortamda gerçekleştirilmektedir. Yayılanmak için gönderilen makalelerin daha önce başka bir yerde yayınlanmamış veya yayınlanmak üzere gönderilmemiş olması gerekir. Eğer makalede daha önce yayınlanmış; alıntı yazı, tablo, resim mevcut ise makale yazarı, yayın hakkı sahibi ve yazarlarından yazılı izin almak ve bunu makalede belirtmek zorundadır.

Bilimsel toplantılarda sunulan özetler, makalede belirtilmesi koşulu ile kabul edilir. Ayrıca, dergilerin özel sayılarında özetleri yayınlanan bildirimlere ait ayrıntılı bilginin bildirilmesi gerekmektedir. Dergiye gönderilen makale, biçimsel esaslara uygun ise danışman incelemesinden geçirilip, gerek görüldüğü takdirde, istenen değişiklikler yazarlarca yapıldıktan sonra yayınlanır.

Başvuruyu takiben, makale bir (1) ay içerisinde alanında uzman iki (2) danışman tarafından değerlendirilir. Düzeltme istendiği takdirde yazarlar, gözden geçirilmiş makaleyi iki (2) hafta içerisinde yeniden dergiye gönderirler. Gerekli takdirde bu süre editörün kararıyla uzatılabilir. Hakemler tarafından yapılması istenen düzeltmelerin niteliğine bağlı olarak düzeltilerek tekrar dergiye gönderilen makale üç (3) hafta içerisinde hakemler tarafından değerlendirilir veya editör tarafından hakemlere gönderilmeksizin değerlendirme tamamlanır.

Makale yayınlanmak üzere dergiye gönderildikten sonra yazarlardan hiçbiri, tüm yazarların yazılı izni olmadan yazar listesinden silinemez, ayrıca hiçbir isim, yazar olarak eklenemez ve yazar sırası değiştirilemez.

Açık Erişim Politikası

Bu dergi yayınlanma ile birlikte açık erişimi sağlama politikasını benimsemiştir.

ONURSAL KONUK EDITÖRDEN

Afetler Nasıl Anlamlandırılmalı?

Kötülük ve Allah'ın Adaleti (Teodise) Bağlamında Bir Değerlendirme

Prof. Dr. Saffet KÖSE

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi Mayıs 2023 sayısını (VIII/2) afet konusuna ayırdı. Şubat ayı içinde birçok yönden sarsıcı biçimde yaşadığımız deprem felaketi düşünüldüğünde afet konusunun geniş bir perspektiften ele alınmasının gerekliliği açık biçimde deneyimlenmiştir. Dergiye gönderilmiş makale sayısına bakıldığında konunun oldukça büyük bir ilgiye mazhar olduğu, bu ilginin de zengin bir muhtevayı beraberinde getirdiği görülmektedir. Derginin bu sayısı dünya durdukça insanlığın karşılaştığı afet gerçekliğini anlama ve anlamlandırma referans niteliği taşıyacak derinliğe sahip olmasıyla dikkat çekmektedir. Ben de bu kıymetli çalışmada İslam'ın temel kaynakları açısından afetlerin anlamlandırılmasını konu alan bir yazı ile yer almış olmaktan duyduğum memnuniyeti ifade etmek istiyorum. Her zaman aktüalitesini koruyacak olan bir konuda böyle zengin muhtevalı özel bir sayının çıkarılmasını organize eden başta fakülte dekanımız Prof. Dr. Derya Özer Kaya olmak üzere yazılarıyla katkıda bulunan bilim insanlarına ve yayımında emeği geçen herkesi tebrik ediyorum.

6 Şubat Pazartesi yaşanan depremlerle on şehrimiz ender görülebilecek bir felakete maruz kaldı. Binlerce insan bu felaket neticesinde enkaz altında can verdi ya da yaralandı, evini ve içindeki mal varlığını kaybetti. Dünya durduğu sürece bu tür musibetler ilk olmadığı gibi son da olmayacaktır. Depremler, heyelan, yanardağ patlamaları, sel baskınları, salgın hastalıklar, yangınlar, kıtlık, kuraklık, tufan, tsunami, çekirge vb. hayvanların istilası gibi olağanüstü olaylar bunlar arasında sayılabilir. Dolayısıyla insanlığın her an yüzleşmesi muhtemel afetlerin farklı disiplinler açısından değerlendirilmesi zorunludur ve din bilimleri de bunlar arasında başı çekmektedir. Zira afetler, kutsal kitaplarda özellikle zikredilen olaylardır. Bu da bilimsel disiplinler açısından önemli bir hususa işaret etmektedir. O da her bir olayın maddi boyutu yanında bir de manevi yönü vardır. Bilim maddi olarak bir olayı izah eder, sebep-sonuç ilişkilerini kurar, din ise onu anlamlandırır. Bu açıdan bakıldığında afetlerin din bilimleri çerçevesinden de yorumlanması gerekliliği ortaya çıkar. Nitekim bu yönde arayışlar da her zaman olmuştur.

Öte yandan Allah'ın bilgisi dışında bir yaprağın bile düşmediği (6/59), O'nun izni olmaksızın herhangi bir afetin olmayacağı (64/11) gerçeği dikkate alınırsa âfetlerin anlamlandırılmasında manevi yönün ihmal edilmemesi gerektiği görülecektir. Allah'ın insanı özenle yaratması, ona kendi ruhundan üflemesi, "halife" sıfatı vermesi, meleklerden onun önünde saygı ile eğilmesini istemesi ve buna direnen İblis'i rahmetinden kovması Allah'ın insanı ne kadar çok sevdiğinin kanıtı, bahşettiği şerefine işaretidir (7/11; 15/28-44; 38/71-88). İnsana merhametle muamele edeceğini kendisine ilke edinmesi (6/12, 54; 7/156; 40/7) ve kullarına zulmetmeyeceğini açık biçimde ifade etmesi (41/46) de bu sevginin bir göstergesidir. O zaman; iyi-kötü, suçlu-suçsuz, çocuk-yaşlı, büyük-küçük ayrımı olmaksızın herkesi etkileyebilen afetler ile bu gerçeklikler nasıl bağdaştırılabilir sorusunun makul bir cevabının olması gerekir. Bu çok eski bir tartışmadır ve konu "kötülük ve Allah'ın adaleti (teodise)" problemi ile ilgilidir.

İlk insan ile yeryüzünde başlayan hayat devam ettiği sürece Kur'an-ı Kerim, afetlerin belli sebeplere bağlı olarak süreceğinin İlahi bir yasa olduğunu ifade eder. İslam'ın temel metinleri bakımından hem afetlerin sebeplerini hem de anlamlandırılmasını özet biçimde şöyle ifade edebiliriz;

1-Sabır ile sınanma: Afetlerin sebeplerinden ilki, Allah'ın bireysel ve toplumsal olarak insanların sabrını denemesi ve kendisine yakarıştta bulunup bulunmayacağını görmek istemesidir. Herhangi bir afet durumunda sabır göstermek esastır ve "Sizi mutlaka bir miktar korku, açlık, maldan, candan ve üründen zayıf gibi âfetlerle / musibetlerle sınavacağız. Onlar, başlarına bir âfet geldiğinde: 'Doğrusu biz Allah'a aitiz ve kuşkusuz O'na döneceğiz' derler. İşte rablerinin nimetleri ve rahmeti böyle davrananlar içindir ve işte doğru yola ulaşmış olanlar bunlardır." (2/155-157) diyerek teslimiyet göstermek gerektiği Kur'an Kerim'de öğütlenir. Bu durumda felakete maruz kalanların musibetlerden şikâyetçi olmamaları için bir uyarı vardır. Çünkü Allah kimin daha iyi davranacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratmış ve yeryüzünde çekici olan her şeyin yok olacağını beyan etmiştir (67/2; 18/7-8). Dolayısıyla dünya ve içindekilerin geçici olduğunu bilen bir mü'min belli bir süreye bağlı olarak lütfedilen nimetlerin bir deneme olarak alınacağına, kayıplarının olacağına hazırlıktır. Sınav anı geldiğinde morali bozulmaz ve sızlanmaz. Bilir ki Allah Te'âlâ mü'minlerden mallarını ve canlarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır (9/111). Onun ödülü dünyada elinde bulundurduğu nimetlere göre kat be kat büyük (73/20); daha hayırlı ve daha kalıcıdır (28/60).

ONURSAL KONUK EDITÖRDEN

2- Uyarı ve ceza: Afetlerin ikinci sebebi ise uyarı ve cezalandırmadır. Yunus Peygamberin kavmi kendilerine azap geleceği haber verilince bu uyarıyı dikkate almışlar ve başlarına gelecek felaketten kurtulmuşlardır (10/98; 37/148).

Kur'an-ı Kerim'de toplumsal olarak zulmün, haksızlığın, şımarıklığın, isyanın, Allah'a meydan okumanın ya da meydan okurcasına tavır almanın, nankörlüğün sosyalleşip kurumsallaşması, normalleşmesi durumunda bir uyarı olarak ortaya çıkması, musibetlerin sebebi olarak anlatılır ve önceki ümmetlerden örneklere yer verilir. Allah, elbette kullarından dilediğini cezalandırma gücüne sahiptir (5/40; 29/21) ancak felaketler ve helak yoluyla cezalandırma insanın Allah'a meydan okuyan azgınlık, taşkınlık, zulüm ve isyanının karşılığıdır (7/96; 9/95; 10/8, 70). Özellikle Nûh, Hûd, Sâlih, Lût ve Şuayb kavimleri sarsıcı depremlerle yerin dibine geçirilerek, gökten taş yağdırılarak, suda boğularak, felakete dönüşen yağmur (7/, 78, 84, 91; 17/103; 29/37, 40) ile helak edilişleri örnek olarak zikredilebilir. Daha açık biçimde bir örnek olması açısından söylemek gerekirse Lut peygamberin bütün uyarmalarına rağmen kavminin cinsel sapkınlıktan vazgeçmemesi hatta Allah'a ve peygamberine karşı meydan okuyan tavırları, sapkın tutuma karşı çıkanları aşığılamaları sebebiyle helak edilişi bu konunun örneği olarak zikredilebilir (7/80-84; 11/69-83; 15/57-58, 65, 73-74; 26/160-166; 27/54-56; 29/28-32; 54/37-39; 66/10).

Allah, insanın inanıp inanmamasının hesabını ahirete bırakmıştır. Ancak zulüm ve isyan sosyalleşip normalleştiğinde bir uyarı olarak musibetler gelebilir. İnsanlar uyarıyı aldıklarında yapmış oldukları hatalı tutum ve davranışlardan vazgeçerlerse cezadan kurtulurlar, dikkate almazlarsa musibetin büyüğü gelir. Nitekim korkunç ve helak edici depremler (racfe) önceki kavimlerden bazılarına uygulanan cezalar arasında sayılır (7/78, 91, 155; 29/37).

Kur'an-ı Kerim, helak edilen kavimlerin başlarına gelenlerden ders çıkarılması için yeryüzünde gezip dolaşmayı tavsiye eder. Bundan amaç benzer tutum ve davranışları sergileyenlerin aynı akıbet ile karşılaşacaklarını hatırlatmaktır (bk. 3/137-138; 6/10-11, 43-45; 7/78, 80-86, 94-99, 103, 136; 10/23, 39, 73; 11/102, 116-117; 14/7; 17/8, 16; 21/76, 84, 88; 23/65-67, 76-77; 26/160-166; 27/54-57; 29/28-31; 42/30; 89/11-14; 44/25-29).

Kur'an-ı Kerim, azgınlık, taşkınlık yapan ve isyankâr tutum alanların dünyada ilâhî azapla cezalandırılmalarının sapık yoldan dönmeleri ve doğru yola girmelerini sağlama gayesine yönelik olduğuna işaret eder (6/64; 16/53; 32/21).

Burada bir noktaya daha dikkat çekmemiz uygun olacaktır. O da burada anlatılanlardan Kahramanmaraş merkezli depremin "uyarı ve cezalandırma" niteliğinde olduğu sonucu çıkarılmamalıdır. Yukarıda ifade edilenler, kategorik olarak Kur'an-ı Kerim'deki afetlerin sebeplerine ilişkin salt bilgi verme amacına yöneliktir.

3-Sünnetullah'ı ihmal: İnsanların ihmali sonucu ortaya çıkan felaketlerden bir kısmı evrendeki doğal yasalara riayetsizlikten doğmaktadır. Bu noktada üç husus önemlidir:

a-Bunlardan ilki, Allah evrende bir düzen kurmuş ve onun yasalarını belirlemiştir, kainat, bu yasalara göre işler. İnsanlardan bu düzeni bozamamaları, yasayı esnetmemeleri ve belirlenen ölçüden sapmamaları talep edilmiştir (54/49; 55/7-9; ayrıca bk. 7/85; 11/85; 26/183). Bununla insanın yaptığı işlerin doğal yasalara uygun olması istenmektedir. "Evlere kapılarından girin" ayetinin (2/189) "her işi kendi doğal kuralına göre yapın" şeklinde anlaşılması da bu açıdan tutarlı bir yorumdur (Zemahşerî, el-Keşşâf, Beyrut 1407, I, 235). Bütün teknolojiler Allah'ın evrende var ettiği yasaların keşfedilip maddeye uygulanmasından doğmuştur. Bu kanunlara aykırı davranmak ya da bir şeyi noksan bırakmak, hedeflenen sonucu vermez. Söz gelimi insan Allah'ın koyduğu uçuş kanunlarını (16/79; 67/19) tespit edip maddeye uygulayarak uçak yapmıştır. Bu kanun olmasaydı uçaklar olmazdı. Mühendislik kanunlarını yaratan Allah'tır. Bir bina yapılacağına Allah'ın evrende koyduğu inşaat mühendisliğinin doğal yasalarına riayet edilmediğinde istenen neticenin elde edilmesi mümkün değildir. Bu yüzden, sadece dini ilimler değil matematik, fizik, kimya, tıp, eczacılık, mühendislik, astronomi gibi bütün ilimler Allah'ın kanunu araştırdığı için ibadet değeri taşır ve bir toplum, bu ilimleri terkettiğinde tamamı Allah katında sorumlu olur. Buna göre insanın başına gelenlerin sebebi ilâhi-tabii yasalara aykırı davranmasıdır (4/79; 42/30). Yaşadığımız son depremde ayakta kalan ve kalamayan binalar bunun ne anlama geldiğini göstermiştir. Üstelik yaşadıkları depremlerde yerle bir olan bazı ülkelerin kararlı biçimde sağlam binalar yapma iradesi ile dayanıklı yapılar inşa etmelerinden sonra 9 şiddetinde depremden etkilenmemelerinden doğan tecrübe bu hususu teyit eder.)

ONURSAL KONUK EDITÖRDEN

b-Kur'ân-ı Kerîm riskli durumlarda gerekli tedbirlerin alınmasını emretmiştir (4/71, 102). Hz. Peygamber, risklere karşı tedbirini almayandan Allah'ın korumasının kalktığını bildirmiştir (Ebû Dâvûd, "Edeb", 104). O halde ilkesel olarak herhangi bir iş yapılmak istendiğinde risklerin belirlenip koruyucu tedbirlerin alınması hem bireysel olarak iş ahlakı ile ilgili bir husustur hem de ilgili kurumların denetim sorumluluğundadır. Bu, İslam'ın iki ana kaynağında yer alan görevin emanet olduğu ilkesinin de bir gereğidir. Çünkü, "Allah emanetleri ehline vermenizi emreder" (4/58) ayeti ilgilileri duyarlı olmaya davet etmektedir. Hz. Peygamber de, "görev emanettir, ehline verilmediğinde dünyada kaos ve kargaşa yani yaşarken kıyameti görmek (Buhârî, "İlim", 2); ahiret yurdunda da perişanlık ve pişmanlık doğuran bir rezilliktir." (Müslim, "İmâre", 16) şeklindeki hadisleriyle emanete riayet etmemenin dünyada ve ahiretteki sonucunu ifade etmektedir. O halde âfetler / musibetler, kaçınılmaz bir dünya gerçekliği ise insana düşen, onunla barışık yaşayabileceği kurallara göre hareket etmektir. Bu da varlıkla ilişkiyi evrenin doğal yasalarına uygun şekilde kurmakla mümkündür. Dere yatağına yapılan evi selin alıp götürmesi kaçınılmazdır. Fay hatları üzerinde zemin etüdü yapılmadan ve o coğrafyaya uygunluğu analiz edilmeden yapılan binaların depremde yıkılması beklenen bir sonuçtur ve buradaki sorumluluk bütünüyle ihmal eden insan ve topluma aittir.

c-Evrendeki doğal-ilahi kanunlara riayet edenler için Allah, rahman sıfatının bir tecellisi olarak insanlar arasında ayırım yapmaksızın sonucunu yaratır, çalışan karşılığını alır. Evrenin yasaları O'nun iradesindedir. Ancak Allah kendi koyduğu yasalarla bağlı değildir. O, her an yaratma halinde olduğundan (55/29) doğal yasaların sonuçlarının determinist bir yaklaşımla zorunlu olduğu söylenemez. Onu bazı hallerde çekip bir başka sonuç doğuracak şekilde planlaması yine O'nun takdirindedir. Fiziki yasaların işleyişi O'nun dilemesine bağlıdır. O, göklerin ve yerin eşsiz yaratıcısıdır. Bir şeyi dilediğinde ona sadece "ol!" der, o da hemen olur-verir (2/117; 3/47, 59; 6/73; 16/40; 19/35; 36/82; 40/68). Sözelimi Hz. İsa'nın babasız dünyaya gelmesinde (3/45-47) ve Hz. Zekeriyâ'nın yaşlı ve eşinin kısır olmasına rağmen Hz. Yahya'nın doğmasında üreme kanunu işlememiş (3/39-40); Nemrud'un alevli ateşe attığı İbrahim'i yakmak için programlanmış ateş onu yakamamıştır (21/68-70). Buna göre fizik kanunlarının sonuçlarını doğurması Allah'ın dilemesine bağlıdır. Dolayısıyla bilimi de tanrısalıştırmamak gerekir. Bu, bilim ve dinin alanını belirleyen en önemli husus olarak ifade edilebilir. Görüldüğü üzere bilimin izah edemeyeceği olaylar da vardır. Bunun için insan, evrenin doğal işleyişini belirleyen yasalara uygun davranmakla yükümlüdür ancak sonucu da Allah'a bırakmalıdır. Nitekim Hz. Nuh'a, kavminin azgınlığından dolayı tufan ile helak edileceği bildirildiğinde kendisinin ve inananların kurtuluşu için gemi inşa etmesi istenmiştir (11/36-39). Hz. Nuh'un, gemiye binmesi isteğini oğlunun 'dağa sığınarak sudan korunabileceğini' söyleyip reddetmesi üzerine 'koruyacak olan dağ değil merhamet sahibi Allah'ın olduğunu' hatırlatması (11/43-44) sonra da oğlunun boğulması bu açıdan anlamlıdır.

"Deveyi bağla sonra tevekkül et." (Tirmizî, "Kıyâmet", 60) hadis-i şerifi de bunu açık şekilde ortaya koyar. Bu konuda yetkili olan her kademedeki insan, görevinin gereğini yapmak ve kuraldan taviz vermemekle yükümlüdür. Kur'ân-ı Kerîm: "Allah'ın koyduğu bir yasa önünde acıma duygunuz engel oluşturmasın" (Nur, 24/2) şeklinde bir uyarıda bulunur. Bu sosyal kanunlarda olduğu kadar fizik kurallarında da geçerlidir.

4-Ölen masumların durumu: Afetlerde birçok can kaybı yaşanmaktadır. Bunlar arasında bebeklere varıncaya kadar iyi insanlar vardır. İslami kaynaklarda bunun izahı şöyle yapılmıştır:

a-Hayat dahil insana karşılıksız şekilde verilmiş olan nimetler, insanın hakkı değil Allah'ın lütfunun bir sonucudur. Dolayısıyla mutlak tasarruf O'na aittir.

b-Bu dünya hayatı kalıcı değil geçicidir, herhangi bir sebebe bağlı olarak mutlaka son bulacaktır. Dünya yaşamı ebedi mutluluk için bir amaç değil araçtır, nimetleri de geçicidir. Asıl hayat ahiret yurdundadır. Orada daha büyük mutluluk ve haz veren nimetler vardır (20/131; 28/60; 29/64; 87/16-17).

c-Ölüm, yok oluş değil ebedi hayatın başladığı ve kulun Rabbine kavuştuğu giriş kapısıdır. Bir sebebe bağlı olarak gelen ölüm ebedi alemin kapılarını açmaktadır.

d-Salgın ya da tedavisi olmayan hastalık, suda boğulma ve göçük altında kalma gibi afetler sonucu vefat edenler şehit hükmündedir (Buhârî, "Cihâd", 30; Müslim, "İmâret", 164).

e-Nimetlerin alındığı afetler kötülük olarak kabul edilmemelidir. Zira hayır ve şer kesin şekilde insanlar tarafından bilinemez ve kişinin sevmediği bir şey hayır, sevdiği şey de kötülük olabilir (2/216).

f-Allah, kimin daha iyi davranacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratmış ve yeryüzünde çekici olan her şeyin yok olacağını beyan etmiştir (67/2; 18/7-8). Dolayısıyla dünya ve içindekilerin geçici olduğunu bilen bir mü'minin belli bir süreye bağlı olarak

ONURSAL KONUK EDITÖRDEN

lütfe edilen nimetlerin bir deneme olarak alınabileceğine, kayıplarının olabileceğine hazırlıklı olması, sınav anı geldiğinde moralini bozması, sızlanmaması ve şikayetçi olmaması gerekir. Zira Allah, mallarını ve canlarını onlara vereceği cennet karşılığında satın almıştır (9/111). Onun ödülü kulunun dünyada elinde bulundurduğu nimetlere göre kat be kat büyüktür (73/20) ve aklını kullananlar bilir ki dünya hayatında faydası geçici olan nesnelere ve güzelliklere göre Allah katında olanlar daha hayırlı, daha kalıcıdır (28/60).

Sonuçta Allah'ın verdiği musibete sabreden ve O'na teslimiyet gösterenlerin üç büyük kazancı olur (2/157):

- 1- Allah'ın meleklerine karşı övündüğü kul payesine ulaşmak (salât),
- 2- Cennet ve nimetlerine kavuşmak (rahmet),
- 3- Teslimiyeti ile bulduğu sağlam ve doğru yolun verdiği huzura sahip olmak (hidayet) (bk. Mâtürîdî, Te'vilâtü'l-Kur'ân, Beyrut 1426/2005, I, 596-602).

Sonuç olarak âfet, bela ve musibet bir dünya gerçekliğidir ve peygamberler de dahil onunla sınanmışlardır (Buhârî, "Merdâ", 3; İbn Mâce, "Fiten", 23). Bu sebeple Hz. Peygamber âfetlerden Allah'a sığınmıştır (Buhârî, "Da avât", 23).

Âfet geldiğinde sabretmek esastır, isyan kaybettirir (İbn Mâce, "Fiten", 23; Tirmizî, "Zühd", 56). Bu durumda söylenmesi gereken, "Biz zaten Allah'a aitez ve yine O'na döneceğiz." (2/156) sözüdür. Bununla insan, kendi tasarrufunda olmayan bir hayat hakkında nihai kararın O'na ait olduğunu ve bunun da kendisi için daha hayırlı olduğuna inandığını ifade etmiş olmaktadır.

Kur'ân-ı Kerim'de ifade edildiği üzere yeryüzünde vuku bulan ve insanın başına gelen herhangi bir musibet mutlaka bir kitapta yazılmış, takdir edilmiştir. Dolayısıyla elden çıkana üzülmemek, verilen nimetlerle de şımarmamak esastır (57/22-23).

GRAFİK TASARIM EDITÖRÜNDEN

Bu Sayının Kapak İllüstrasyonu ve İKÇÜSBFD Logo Tasarımına Dair...

Mayıs 2023 Kapak Tasarımı Hakkında

Prof. Dr. Fikri SALMAN

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, yayın hayatına başladığı günden itibaren Sağlık Bilimleri Fakültesi ile Sanat ve Tasarım Fakültesi işbirliği yaparak derginin yayın hayatının sürdürülmesinde bir arada çalışmıştır.

Yayına başladığımız 2016 yılının ilk sayısından 2020 yılının Ocak sayısına kadar tek tip kapak tasarımı çalışması yaptığımız derginin görsel boyutuna yeni bir yaklaşım getirerek suluboya tekniğinde hazırladığımız ve sayının özel içeriğine uygun olarak tasarladığımız illüstrasyon çalışmalarımız, **Haziran 2020 Covid-19 Özel Sayısı** ile birlikte tamamen yeni ve farklı bir boyuta taşınmış oldu. Sonraki süreçlerde derginin içeriğine bağlı olarak değişik konularda ve temalarda yaptığımız çeşitli tasarımların ardından bu ay yayınlanmış olan mevcut **Afetlerde Sağlık Hizmetleri Sayısı**'na gelene kadar toplamda on kapak tasarımı ile kapak tasarımı alanında bir ekol oluşturduğumuzu söylemek mümkündür.

Bu güne kadar **"Covid-19"** sürecini anlatan **"Temsili Virüs"** görseli, **Sağlık ve Eğitim** temasını temsilen **"Hayat Ağacı"**, **"Uluslararası Hemşire ve Ebe Yılı"** sayısı, **"Anne ve Çocuk Sağlığı"**, **Özel Gereksinimi Olan Bireyler ve Engellilik** konusunu temsilen **"Süsen Çiçeği"**, **Kanser ve Sağkalım** temalı sayımızı destekleyen **"Hücrel Değişimler-DND Sarmalları ve Güller"** illüstrasyonu, **Yaşlılık ve Kronik Hastalıklar** sayısını temsil eden **"Gül Yetiştiren Yaşlılar"** illüstrasyonu, **Tüm Sağlık Çalışanlarına İthafen** hazırlanan **"Çiçek Takdim Eden Bir Yaşlı Hasta ve Sağlık Çalışanı"** görseli, nihayetinde de **Tüm Araştırmacılara İthaf Edilen "Nilüfer Çiçeği"** teması şimdye kadar kapak görsellerimiz arasında yer almıştır. Yayınlanan bu sayıların bir kısmına dair Aralık 2021 yılında **"İKÇÜ SBFD kapak Tasarım ve Öyküleri Sergisi-I"** de açarak, tasarlanan kapaklar ve illüstrasyonlar izleyici ile buluşturulmuştur (Görsel-1).

Görsel-1: İKÇÜSBFD kapak tasarımları.

Hazırlanan her bir kapak tasarımı için, yayın kurulu tarafından dergi teması belirlendikten sonra aylar öncesinden planlanarak araştırmaları yapılır ve birkaç aşamada illüstrasyona dönüştürülür. Yani bu demektir ki her sayı için bazen birkaç illüstrasyon çalışması yapılmaktadır. Aslında her tasarımın oldukça geniş öyküleri vardır ve bu öykülerden **Hayatağacı** teması Eylül 2020 sayısında detaylıca açıklanmıştır. Diğer sayılarımızın kapak tasarımı öyküleri **"EDİTÖRDEN"** köşesinde, dergi Editörü **Prof. Dr. Derya ÖZER KAYA** tarafından kısa da olsa kaleme alınarak okuyucuya aktarılmıştır. Bu sayımızın kapak tasarımı öyküsü, tasarımcı olarak tarafımızca kaleme alınmıştır.

GRAFİK TASARIM EDITÖRÜNDEN

Mayıs 2023 sayımızda bu kez **Afetlerde Sağlık Hizmetleri** konulu dergimizin kapak tasarımında **"Beyaz Papatyalar"** simge olarak tercih edilmiştir. Hem geçmiş yüzyıllarda hem de yakın zamanımızda yaşadığımız çeşitli doğal afetlerde, toplum olarak hiç şüphesiz büyük acılara maruz kalmış bulunmaktayız. Kaçınılmaz olarak karşılaştığımız doğal afetlere önceden tedbir almak ve gerekli hazırlıkları toplumun her kademesinde ve kişisel olarak da hazırlık yapmak, birey olarak hepimizin üzerine düşen temel bir sorumluluktur. Yaşanan çeşitli mal kayıplarının yanı sıra can kayıpları ve hayatta kalınsa bile sağlık kayıpları üzücü olan manzaralardan bir kısmıdır maalesef (Görsel-2).

Görsel-2: Papatyalar illüstrasyonu.

Bu sayının kapağında görsel olarak kullanılan **"Beyaz Papatyalar"** teması, tüm acılara ve olumsuzluklara rağmen her yıl baharda açan papatyalar gibi yeniden dirilmeyi ve acılarımızla yüzleşip sevgiyle hayata tutunmayı simgelemektedir. Arka plandaki enkazlar önünde başını ellerinin arasına alarak karamsar bir düşünceye dalan kadın figürünün önünde yeşeren beyaz papatyalar, her şeye rağmen yeniden yeşerecek umutlarımızın simgesini oluşturur. Bolluk ve sıhhat anlamına gelen papatya çiçeği öte yandan beyaz yapraklarıyla tertemiz bir sevgiyi ifade etmektedir. Özellikle bahar aylarında açan papatyaların en büyük özelliği, her sapında sadece bir tane çiçek açmasıyla, bu sevgi ifadesinin biricik yansıması olduğunu da simgelemesidir... Film ve dizilerde **seviyor-sevmiyor** repliğinin yansıması gibi hafızalara kazınsa da aslında tüm olumsuzlukların ötesinde **"her bir yaprağı sevginin en güçlü ifadesi konumundadır."** Bu bağlamda bize göre tüm beyaz yapraklar yalnızca sevgiyi ve şefkati simgelemektedir. Buradan hareketle yaşanan tüm afetlerde ve sıkıntılarda, yaralarımızın öncelikle sevgi ile iyileşeceğinin en belirgin göstergesi olarak bu sayıda papatyalar tercih edilmiştir. Beyaz papatyalar; saf, masum ve sonsuz bir sevgiyi temsil ederken aynı zamanda ilkbaharı hatırlattığı için, birine hediye edildiğinde verilen kişiye psikolojik olarak bir iç huzuru kazandırmaya da vesile olurlar. Papatyanın sakinlik veren ve dinginlik sunan bir yapısı da söz konusudur. Beyaz papatyalar mutluluğu, sevgiyi ve temiz bir kalbi en saf hali ile yansıtır. Tıbbi bitki olarak da pek çok alanda kullanılan papatyalar, genellikle kurutulur ve şifa niyetine çay olarak tüketilirler. Tıbbi anlamdaki sayısız faydasının yanı sıra papatyaların bu tasarımdaki en belirgin sembolik anlamı, çeşitli afetlerde yaşadığımız **sıkıntılarımızın ve yaralarımızın ancak sevgiyle iyileşebileceği** anlamı taşıması ifadesini simgelemektedir.

İKÇÜSBFD Logo ve Amblem Tasarımına Dair

Logo ibaresi genelde bir kurum, kuruluş, dergi, gazete, işyeri, ürün vb. gibi gündelik yaşamdaki pek çok alanda ilgili birimi veya şeyi temsil etmesi için hazırlanmış ve ilk görüşte diğerlerinden ayrılmasını sağlayan şekil, simge veya harfler dizisidir.

GRAFİK TASARIM EDİTÖRÜNDEN

Bunlar hangi alan için kullanılırsa kullanılsın ilgili ürünü veya birimi diğerlerinden farklı kılan ve gösteren işaretler olarak da yorumlanabilir. Küçük bir simge gibi görünseler de logolar ve amblemler, benzer ürün ve kurumlar içerisinde ilgili ürünün diğerlerinden ayrılmasını sağlar ve eğer başarılı olarak tasarlanmışsa da ön plana çıkmasına sebep olurlar.

Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi olarak Mayıs 2023 sayısıyla birlikte bir de **Amblem-Logo** tasarımını yayın hayatımıza dâhil etmiş bulunmaktayız. Yakın çevremizden gelen öneriler ve dergi yayın kurulunun da talepleri ve görüşleri ile birlikte Eylül 2020 sayısında kapak görseli olarak kullandığımız Sivas Gök Medrese Taçkapsındaki Hayatağacı motifi, sonraki dönemlerde Sağlık Bilimleri Fakültesi tarafından bazı duyurularında ve yayınlarda bir simge olarak zaman zaman tercih edilmiş ve kullanılmıştır. Bu sebeplerden dolayı, logo olarak çalışılması yayın kurulu tarafından gündeme taşınmıştır. Bizim kültürümüze özgü bir motif olması ve Türk Sanatı Üslubunda bir desen olarak tasarlanması nedeniyle sözü geçen hayatağacı dergimize simge olarak çalışılmış, stilize edilerek **amblem-logo** formatına dönüştürülmüştür. Bu sebepten dolayı **İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi** ibaresinin ilk harfleri olan **İKÇÜSBFD** kısaltması, amblem altına yerleştirilerek Amblem-Logo formatı oluşturulmuştur (Görsel-3).

Görsel-3: İKÇÜSBFD Amblem-Logo tasarımı.

Özellikle sağlık çalışanlarının insan hayatına dokunmaları, onlara kaliteli ve sağlıklı bir hayat sunmaları için gösterdikleri gayretleri temsilen Hayatağacı motifi, dergimizde bilinçli olarak tercih edilmiş ve bir amblem olarak tasarlanmıştır. Türk Sanatında çok çeşitli formlarda kullanılmış olan hayat ağacının anlam ve içeriğine dair Eylül 2020 sayısında şu bilgiler yer almıştır: İnsanlığa hayat kalitesi ve sağlık sunmaya çalışan tüm sağlıkçıların bu gayretlerinin de belki de bir simgesi haline dönüşen hayatağacı tarih boyunca çeşitli toplumlarda, çeşitli biçimlerde tasvir edilmiş ve anlamlandırılarak kullanılmıştır. Kapak tasarımında ve amblemde kullanılan görselimize, Sivas Gök Medrese taç kapı girişinin sağ ve solunda bulunan iki minarenin kaideleri üzerinde yer alan ve çift taraflı olarak taş kabartma usulünde tezyin edilen hayatağacı motifi ilham kaynağı olmuştur. Sivas Gök Medrese, III. Gıyaseddin Keyhüsrev devri vezirlerinden Fahreddin Ali b. Hüseyin Sâhib Ata tarafından 1271 yılında inşa ettirilmiştir. Yapı, Sâhibiye Medresesi ismiyle de bilinir. Özellikle Türkiye Selçukluları dönemimde yapılan pek çok medrese, kümbet, kervansaray ve saray gibi yapılarda hayatağacı motifinin sıklıkla kullanıldığı görülür.

Diğer taraftan Türk sanatının hemen hemen her evresinde süsleme unsuru olarak sıklıkla ve sevilerek tercih edilen hayatağacı, çok değişik alanlarda ve değişik formlarda karşımıza çıkmaktadır. Bunlar mimari yapılarda bulunmakla birlikte, halı ve kilimlerde, çini ve seramiklerde, ahşap oyma süslemelerinde ve hatta mezar taşlarında bile kullanılmıştır. Hayatağacı aynı zamanda insanlık tarihi boyunca da çeşitli kültürler tarafından farklı formlarda ele alınmıştır. Eski Türk inançlarında ise hayatağacı dünyanın merkezini ifade etmektedir. Aynı zamanda öldükten sonra gökyüzüne uzanan seyahatin bir merdiveni anlamını da taşır. Gök Medrese taçkapsı yanlarında bulunan hayatağacı üzerinde yer alan motifler arasında, öldükten sonra öteki dünyaya ulaşmakta yardımcı olan çift başlı kartal motifi de işlenmiştir. Bu motif aynı zamanda Selçuklu imparatorluğunun gücünün ve kudretinin de simgesi olarak pek çok sanat türünde kullanılmıştır. Hayatağacı üzerinde yer alan nar motifi ise cenneti, bereketi ve bolluğu simgeler. Dallara konmuş ve şahin olarak yorumlanan diğer küçük kuşlar ise

GRAFİK TASARIM EDİTÖRÜNDEN

göğe yükselen öteki ruhları temsil eder. Hayatağacı bazı kaynaklara göre de Kur'an-ı Kerim'de Sidre ve Tûba adlarıyla anılır. Bunun da göğün yedinci katındaki Cennetin ortasında yer aldığına inanılır. Hayatağacı aynı zamanda kökleriyle adeta bütün insanlığı da birbirine bağlar.

Ağacın kendisi yapısı itibariyle, ölümden sonra yeniden hayata dönüşün simgesi de olmuştur. Yapraklarını döktükten sonra kışın ölüm uykusuna yatması ve baharda yeniden canlanması, öldükten sonra yeniden dirilmeyi ifade eder. İşte insanoğlu bunu hayatağacı ile simgeleştirerek yaşamının çeşitli evrelerinde kullanmıştır. Tarih boyunca bütün dinlerde değişik şekillerde de olsa ağaca farklı bir anlam ve kutsallık yüklenmiştir. Sümerler, Asurlular, Urartular, Frigler ve eski Mısırlılar yaptıkları tasvirlerde dönemin tanrılarıyla birlikte hayatağacını da kullanmışlardır. İslam öncesi dönemlerde ise hayatağacı, kam törenlerinde dünyanın direği olarak kabul edilmiştir. Yakutlarda ise hayatağacı doğum ve ölümün simgesi olan Umay (Humay) Ana'yı simgeler. Türk mitolojisinde, Oğuz Kağan'ın ağacın kovuğundan çıkan bir kızla evlenmesi, türeyiş motifi örneği olarak aktarılmaktadır. Eski Türklerde kayın ve ardıc ağaçları kutsal olarak görülürken, Osmanlıda çınar ağacı gücün, kudretin ve ihtişamın sembolü olarak hem gerçek anlamda yetiştirilmiş hem de simgesel olarak süsleme elemanı şeklinde motiflerde kullanılmıştır.

Hayatağacı çok çeşitli ağaçların formlarından etkilenilerek de tasvir edilmiştir. Hurma ağacı, nar ağacı, gül fidanı, lotus, nilüfer, lale, karanfil, sümbül ve çeşitli çiçekler, incir ve zeytin ağaçları da hayatağacı simgesi olarak tarih boyunca kullanılmıştır. Kökleriyle yeraltını, gövdesiyle yeryüzünü, dallarıyla da gökyüzünü sarmalaması, üç kozmik âlemle olan bağlantısının da bir temsildir adeta. Bir başka deyişle ölümler âlemi, insanlar âlemi ve tanrılar âlemin kozmik göstergesidir. Musevilik ve Hristiyanlık gibi semavi dinlerde de hayatağacına çok farklı anlamlar yüklenmiş ve simge olarak tarih boyunca kullanılmıştır. Kur'an-ı Kerim'de de cennet tasvirleri yapılırken sık sık ağaçlardan bahsedilmesi, ağaç formunun İslam sanatlarında sıklıkla kullanılmasına da vesile olmuştur. Özellikle Hz. Muhammed (sav) efendimiz döneminde yaşanan ağaçlarla ilgili mucizelerden bahseden kaynaklar, ağacın önemini ve simgesel anlamını ortaya koyar niteliktedir. Hatta **"Yarın kıyametin kopacağını bilseniz, elinizdeki son fidanı dikiniz."** Hadis-i Şerifi de bu anlamda çok manidardır. Ağaca hayatîyet ifadesi yüklenmesinin ve manevi anlamda tasvir edilmesinin derinliklerinde aslında inançlarımız yatmaktadır. Nitekim Kur'an'a göre ilk insan Hz. Âdem (as) da ağaç ile imtihan edilmiştir.

Bugüne kadar, Hayatağacının içerdiği hayatîyet ifadesinin çok derin anlamları olduğuna dair pek çok makale, kitap ve tez yazılmış, bilimsel çalışma ortaya konulmuştur. Hangi anlamı yüklersek yükleyelim **"Ölmeden önce ölüünüz"** sırrına ererek bir gün ölecek olan insanoğlunun, öldükten sonraki sonsuz hayatın timsali olması belki de en derin anlamı içeriyor olmalıdır. Bu dünyada hayatı simgeler gibi görünse de asıl hayatın uçup giden ruhları temsil eden mezar taşlarındaki kuş figürleriyle birlikte tasvir edilen hayatağacı aslında sonraki sonsuz hayata vurgu yapar gibidir.

Sonsuzluğu, ölümden sonraki hayatı simgeleyen hayat ağacı dergimizin uzun süreli bir yayın olması dileğini, üzerinde bulunan bereket ve verimliliğin sembolü olan nar motifi nitelikli pek çok yayını, hayatağacının üst ortasında yer alan çift başlı kartal ölümden sonra uçup giden ruhlarla beraber gücü kudreti ve (o dönem için) imparatorluğu sembolize etmekle birlikte dergimiz açısından yorumlandığında alanında öncü ve güçlü bir yayını olmayı ifade etmektedir.

Bir tasarımcı olarak tüm okurlarımıza bu sayımızın simgesi olan papatyanın saf ve beyaz sevgisini sunarken, sağlıklı ve sanatla kalmanızı temenni ediyorum...

EDİTÖRDEN

Afet ve Afetlerde Sağlık Hizmeti Temalı Sayının Oluşumu ve İçeriği

Prof. Dr. Derya ÖZER KAYA

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, Mayıs 2023 sayısının teması “Afetlerde Sağlık Hizmetleri” olarak belirlenmiştir. Ülkemiz, 6 Şubat 2023 tarihinde büyük bir deprem felaketi yaşamış, bu felaketin getirdiği olağanüstü durum ve sorunlarla baş başa kalmıştır. Bu depremi farklı kılan, arka arkaya ardışık şekilde cereyan etmesi, geniş bir coğrafyayı kapsamaması, gerçekleştiği saat ve mevsimsel özellikler ile müdahale etmesi zor bir durum oluşturması, büyük ölçekte can ve mal kaybının yaşanması ve ülke milli gelirinin önemli bir kısmını etkileyebilecek ekonomik zarara sebep olmasıdır. Ülkemiz bu felaketin yaralarını sarabilmek için topyekün seferber olmuştur. Bu seferberliğe katkı vermek için, Dergimiz Mayıs 2023 sayısında genel anlamda “Afet ve Afetlerde Sağlık Hizmetleri” konusunu tema yaparak, yaşanan ve yaşanması muhtemel afetlerin insanlar ve çevremiz üzerindeki etkilerini ve bu etkilere karşı geliştirilebilecek tedbir ve çözümleri çok boyutlu irdelemeyi ve farkındalık oluşturmayı hedefledik.

Afet, “Büyük Felaket” anlamına gelmekte ve fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplara yol açan, insanın normal yaşantısını ve eylemlerini durduracak veya kesintiye uğratacak boyutta ve genellikle imkânların yetersiz kaldığı ve etkilerini uzun süre devam ettirme riski olan olaylar olarak tanımlanmaktadır. Karşımıza ani gelişen doğal afetler (deprem, seller, su taşkınları, toprak kaymaları, kaya düşmeleri, çığ, fırtınalar, hortumlar, volkanlar ve yangınlar), yavaş gelişen doğal afetler (şiddetli soğuklar, kuraklık ve kıtlık) ve insan kaynaklı afetler (nükleer, biyolojik, kimyasal kazalar, taşımacılık kazaları, endüstriyel kazalar, aşırı kalabalıktan meydana gelen kazalar, göçmenler ve yerlerinden edilenler) olarak çıkabilir. Afetler sadece insanı değil tüm canlıları ve toplumsal unsurları etkileyen olağanüstü olaylardır ve çok boyutlu incelenmesi gereken durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu sayının Konuk ve Onursal Editörlüğünü Prof. Dr. Saffet KÖSE yapmıştır. “Afetler Nasıl Anlamlandırılmalı? Kötülük ve Allah'ın Adaleti (Teodise) Bağlamında Bir Değerlendirme” isimli Editörden yazısı ile konuyu irdelemiş geniş bir değerlendirme sunmuştur.

Bu temamıza eşlik eden orijinal kapak resmi ve bu sayıda ilk kez kullanmaya başlayacağımız dergimize özel logo Prof. Dr. Fikri SALMAN tarafından tasarlanmış ve bunlara ilişkin bilgilendirme Grafik ve Sanat Tasarımı Editöründen yazısında ele alınmıştır. Kapak resminde enkazlar önünde başını ellerinin arasına alan kadın figürü yaşanan olayın vahametini yansıtmayı hedeflerken önünde yeşeren beyaz papatyalar, her şeye rağmen yeniden yeşerecek umutlarımızın simgesini oluşturmaktadır. Dergimizdeki bu çalışmaların da bu yeşermeye destek oluşturacağı umudundayız. Ayrıca, logo formatına dönüştürülmüş hayat ağacı motifi ile, sağlık çalışanlarının kaliteli ve sağlıklı bir yaşam için insan hayatına dokunmaları ve gösterdikleri gayretler temsil edilmiştir. Tasarım, Editörün ifadesi ile; “sonsuzluğu, ölümden sonraki hayatı simgeleyen hayat ağacı, dergimizin uzun süreli bir yayın olması dileğini, üzerinde bulunan bereket ve verimliliğin sembolü olan nar motifi nitelikli pek çok yayını, hayat ağacının üst ortasında yer alan çift başlı kartal dergimiz açısından alanında öncü ve güçlü bir yayın olmayı ifade etmektedir”.

Araştırma makalesi, sistematik derleme, derleme ve olgu sunumu olarak kabul edilen yayınlar bu sayıda genel konular ve afetlerde sağlık hizmeti alt başlıklarında katagorize edilmiştir. Yayın süreci içindeki afet dışındaki diğer makaleler genel konular başlığında değerlendirilmiştir. Bu kapsamda değerlendirilen 20 adet araştırma makalesi yayına alınmıştır. Çeşitli yaş ve gruplarda beslenme, yeme davranışları, obezite ve ilişkili hususlar ile anne sütü önemli bir araştırma alanı olarak öne çıkmaktadır. Bu kapsamdaki çalışma başlıkları “**Adölesanlarda İnternet Bağımlılığının Yeme Davranışları, Obezite ve Uyku Kalitesi Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi**”, “**Evaluation of Compliance of Clinical Nutrition Practices in with ESPEN Guidelines in Turkey**”, “**Social Appearance Anxiety and Mindful Eating in Nursing Students**”, “**The Relationship of Adherence to The Mediterranean Diet, Dietary Inflammatory Index and Nutrient Intake in University Students: A Cross-Sectional Study**”, “**İrritabl Bağırsak Sendromlu Bireylerin Beslenme ve Yaşam Kaliteleri: Niteliksel Araştırma Örneği**”, “**Factors Affecting Perception of Insufficient Milk in Primiparous Mothers: A Cross-Sectional Study**” şeklindedir.

Hemşirelik öğrencileri, hemşireler ve sağlık çalışanlarının eğitim, bakım davranışı, farklı çalışma alanlarında alışkanlıkları, bilgi düzeyleri ve tutumları ve klinik değerlendirmelere yönelik sonuçlar, “**Hemşirelik Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik**

EDİTÖRDEN

Görüşleri, Algılanan Stres ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi”, “Hemşirelik Lisans Öğrencileri için Fiziksel Muayenede Algılanan Öz Yeterlik Ölçeği’nin Türkçe Geçerlilik ve Güvenirliği”, “Family Needs in Intensive Care: Comparison of Family-Nurse Perceptions”, “İlaç Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Hemşire Alışkanlıkları”, “Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Çalışan Hemşirelerin Gelişimsel Destek Yetkinlik Durumlarının İncelenmesi”, “Ameliyathane Hemşirelerinin Etik Duyarlılıklarının İncelenmesi”, “Hemşirelerin Basınç Yaralanmasına Yönelik Bilgi Düzeyleri”, “Acil Serviste Çalışan Sağlık Personeline Verilen Adli Vakalarda Bilgi ve Uygulamalarına Yönelik Eğitimin Etkisinin Belirlenmesi”, “Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Takip Edilen Preterm Bebeklerin Retrospektif Olarak Değerlendirilmesi” isimli araştırmalar ile ortaya konulmuştur.

Omuz ve dirsek eklemine yönelik çalışmalar, **“Omuz İmpingement Sendromlu Bireylerde Post İzometrik Relaksasyon Tekniğinin Omuz Normal Eklem Hareket Açıklığı Üzerine Etkisi”, “Investigating the Relationship of Age, Gender and Lateralization with Elbow Joint Proprioception”** makalelerinde irdelenmiştir.

Biyopsikososyal açıdan ele alınan **“Evaluation of Psychological Symptom Differences Between Disabled and Non-Disabled Individuals”, “Effect of the Marital Adjustment on the Prevalence of Postpartum Depression in Fathers”** isimli araştırmalarda engellilerde psikolojik semptomlar, hipertansiyonlu olgularda sağlık inançları, yaşlı hastalara bakım verenlerin yükü ve babalarda postpartum depresyon ile ilgili düzenlemelerin etkisi ortaya konulmuştur.

Afet kapsamında değerlendirilerek kabul edilen 13 araştırma makalesi bulunmaktadır. Mart 2020’de başlayan COVID-19 pandemisi bitmiş gibi görüne de çok boyutlu etkilerini hala sürdürmektedir. Pandemi de bir afet olarak değerlendirilmiştir. COVID-19 salgını sürecinin toplumdaki pek çok grup üzerinde ortaya çıkardığı zorluklar ile ilgili çalışmalar paylaşılmaya devam edilmektedir. Bu kapsamda, **“Bireylerin COVID-19’a Yönelik Yaşadığı Korku İle E-Sağlık Okuryazarlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, “Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan ve Örgün Eğitime İlişkin Görüşleri: Bir Odak Grup Çalışması”, “Evaluation of Changes in Dietary Habits of Healthcare Professionals during COVID-19”, “Parents’ Views of the Impact of the COVID-19 Pandemic on Generation Alpha: A Descriptive Study”, “The Compliance of Nurses with Isolation Precautions During the Pandemic and the Effect of COVID-19 Fear and Anxiety: An Observational and Descriptive Study”, “COVID-19 Pandemisi Sürecinde İntörn Hemşirelerin Eğitim Süreçleri ve Kariyer Planlamalarına Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, “COVID-19 Pandemisinde Ankilozan Spondilit Hastalarında Stres, Anksiyete, Depresyon ve Uyku Kalitesinin İncelenmesi”, “COVID-19’lu Olmak” Nitel Bir Araştırma: Deneyimler, İhtiyaçlar, Öneriler”, “Comparison of Adverse Effects of BioNTech mRNA and Sinovac Vaccines in Adults in Turkey”, “Salgın Sürecinde Çocuk Acil Servise Zehirlenme ile Başvuran Çocukların Özelliklerinin Değerlendirilmesi: Retrospektif Bir Çalışma”** isimli araştırmalar bu sayıda yer almıştır.

Afet ve deprem hususunda yayınlanan makaleler **“Hemşirelik Öğrencilerinin Afete Müdahalede Öz Yeterliliklerinin Belirlenmesi”, “Deprem Sonrası Salgın Oluşturma Potansiyeline Sahip Enfeksiyon Hastalıklarının Belirlenmesi”, “Afet Hemşireliği Alanında Son 10 Yılda Yapılan Araştırmalar: Bibliyometrik Bir Analiz”** başlıklarından oluşmuştur.

Yayınlan 3 adet sistematik derleme, **“Türkiye’de Gestasyonel Diyabetle İlgili Hemşirelik Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi: Sistematik Derleme”, “Türkiye’de Doğum Sonu Dönemde Spritüel Bakım ve Uygulamalara Yönelik Yapılan Çalışmaların İncelenmesi: Sistematik Derleme”, “Çocuklarda Deprem Sonrası Rehabilitasyon Çalışmalarının Bibliyografik Analiz Yöntemiyle İncelenmesi: Sistematik Derleme”** isimleriyle sunulmuştur.

“Kırılabilirlik Sendromu ve Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı ile İlişkisi”, “Değişen Dünyada Yaşlılık”, “Yaşlanmayla İlişkili Ürolojik Sorunların Yönetimi ve Hemşirelik Bakımı”, “Kronik Hastalıklarda Bakım Bağımlılığı İle İlgili Güncel Literatürün Gözden Geçirilmesi”, “Migren Yönetiminde Güncel Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Yaklaşımlarının Etkileri”, “Sağlık Kurumlarında Gıda Atıkları ve Sürdürülebilirliğinin Boyutları”, “Kanser Tanısı Alan Kadınlarda Fertilitenin Korunması ve Hemşirenin Rolü”, “Yaşlılarda Yalnızlık Ve Ölüm Korkusunun Yaşam Kalitesiyle İlişkisi” isimleri ile 8 genel derlemeye yer verilmiştir.

EDİTÖRDEN

Afet özelinde çok boyutlu 41derleme yer almıştır. Kahramanmaraş depremi özelinde afet yönetimi ve lojistiği **“6 Şubat 2023 Depreminin Afet Yönetim ve Deprem Lojistiği Açısından Değerlendirilmesi”** isimli araştırma ile irdelenmiştir. Bu felaket kapsamında göç gerçeği **“Disasters and Migration: Kahramanmaraş Earthquakes”** isimli İngilizce yayın ile incelenmiştir.

Afete yönelik ilk yardım, birinci basamak sağlık hizmetleri, güvenlik hizmetleri, çevre sağlığının korunması, veteriner hizmetleri, mühendislik hizmetleri kapsamında **“Afetlerde İlk Yardım”, “Afetlerde Güvenlik”, “Afetlerde Çevre Sağlığı”, “Afetlerde Veteriner Hizmetleri”, “Afetlerde Eczacılık Hizmetleri”, “Afetlerde Mühendislik Hizmetleri”, “Toksikolojik Afetler”, “Afetlerde Reaksiyon Hastaneleri”** isimli yayınlar paylaşılmıştır.

Adli durumlar afetlerde ön plana çıkmaktadır. **“Afetlerde Kimliklendirme ve Genetik Yaklaşımlar”, “Felaket Kurbanlarının Kimliklendirilmesi”, “Afetlerde Arama-Kurtarma ve Ceset Arama Köpekleri”, “Afetler, Sağlık Hukuku ve Diğer Yasal Düzenlemeler”, “Afet Realitesi Kapsamında İletişim Faktörü”** bu konudaki çalışmalaradır.

Deprem sonrası görülebilecek klinik durum ve semptomlara yönelik paylaşılan yayınlar, **“Afet Sonrası Görülebilecek Klinik Semptomlara Yönelik Beslenme Önerileri”, “Savaş ve Terör Mağduru Bireylerin Yaşadıkları Ruhsal Sorunlar ve Bu Sorunlara Yönelik Uygulamalar”, “Fantom Deprem Hissi-Büyük Depremler Sonrasında Denge ve Vestibüler Etkilenimler”, “Depremlerden Sonra Sık Görülen Ortopedik Yaralanmalar ve Fizyoterapi ve Rehabilitasyon İhtiyaçları”, “Depreme Bağlı Toraks Travmalarında Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Yaklaşımları”, “Depremle İlişkili Rabdomiyaliz Geçiren Hastada Ampute Rehabilitasyonu”, “Deprem Sonrası Sirkadiyen Ritim ve Uyku-Uyanıklık Bozuklukları ile Baş Etmede Fiziksel Aktivite ve Egzersiz Yaklaşımları”, “Telerehabilitation: A Promising Solution for Post-Earthquake Rehabilitation”, “Post-Earthquake Spinal Cord Injury: Role of Physiotherapy and Rehabilitation”** başlıklarını taşımaktadır.

Psikososyal destek kapsamında **“Deprem Sonrası Psikiyatrik Destek”, “Sosyoloji Afetleri Nasıl Görür? Afet Sosyolojisi Bağlamında Bir Değerlendirme”, “Mevsimlik Tarımda Çalışan Çocuklara Yönelik Afetlerde Sosyal Hizmet Müdahalesi”, “Doğal Afetler Sonrası Stres Bozukluğuna Eşlik Eden Ruminasyonun Fizyolojik Etkileri ve Mücadelede Egzersiz Yaklaşımları: Geleneksel Derleme”, “Afetlerle Tetiklenen Belirsizlik ve Stres Sürecinin Nöroanatomi ve Kontrolü”, “COVID-19 Pandemisinin Sağlık Çalışanlarının Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri”, “Afetlere Müdahalede Sosyal Hizmetin Çok Boyutlu Rolü”, “Yeniden Yaşama Sarılmak: Deprem Sonucu Gelişen Travma Sonrası Stres Bozukluğu Yönetiminde Temel Beden Farkındalık Terapisi”** derlemeleri yer almıştır.

Özellikli gruplara destek kapsamında, **“Afetlerde Geriatrik Yaklaşım”, “Depreme Hazırlar mı? Özel Gereksinimli Bireylerin Deprem Anında Güvenliği”, “Afetlerde Kronik Hastalık Yönetimi”, “Doğal Afetlerde Anne Sütü İle Beslemenin Sürdürülmesi”, “Deprem Gerçeği ve Kadın Sağlığı Üzerine Etkileri”** çalışmaları bulunmaktadır.

Mesleklerin rol ve görevleri özelinde **“Büyük Felaket: Afet Hemşireliği ve Afet Farkındalığı”, “Afet Yönetiminde Güçlü Çözüm Ortağı: Beslenme Hizmetlerinde Diyetisyenler”, “Fizyoterapistlerin Afet Konusundaki Eğitimleri ve Afetlerde Fizyoterapinin Yeri”, “Afet Yönetiminde ve Afete Bağlı Yaralanmalarda Fizyoterapistlerin Rol ve Görevleri”** isimli makaleler önemli farkındalıklar oluşturmaktadır.

Olgu sunumu olarak yer alan 3 çalışma **“Gebelik: Lenfoma mı, Bebek mi? Bir Olgu Sunumu”, “Pelvik Relaksasyon Tanılı Hastanın Gordon’un Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeline Göre Değerlendirilmesi: Olgu Sunumu”, “Akciğer Kanseri Tanılı Olan Hastaya Fonksiyonel Sağlık Örüntülerine Göre Verilen Hemşirelik Bakımı: Olgu Sunumu”** başlıkları ile paylaşılmıştır.

Tüm yayınların deprem süreci ve getirdiği sorunlar ile baş etmekte yol gösterici olabileceğini umut ediyoruz. Bu sayımızı depremde kaybettiğimiz vatandaşlarımızın anısına ithaf etmekten onur duyuyoruz.